

The artist's gaze

Kathimerini.gr / Art critic / Editor in chief at the Greek newspaper "Kathimerini" / 21-9-2010

21 September 2010 in art links, cosmos, critique d'art, des idées reçues / Tags: Βρετανή σύζυγος, Γκυστάβ Κουρμπέ, Ζακ Λακάν, Η καταγωγή του κόσμου, Παναγιώτης Λάμπρου, L'Origine du monde, My British Wife, National Portrait Gallery

The "British wife" is sitting relaxed under the morning light in the front yard of a Cycladic house in Schinousa. She has just finished her breakfast; the young woman with loose hair and cotton T-shirt has a sun-dappled face and body. It is summer and it is the Cyclades, condensation of beatitude and lightweight materialism. The woman looks straight into the eye of the camera, with a furtive smile on her lips, reflected more through her gaze, like an ancient Greek Kore. Beneath her T-shirt, she is not wearing anything; she is naked.

Pan.Lamprou's photograph, "My British Wife" (<http://bit.ly/cqBiLh>), on the shortlist for this year's Taylor Wessing photographic portrait prize in Great Britain has already gained publicity and triggered a -rather fruitful- debate on the nude, indecent, erotic and private in art. Pan.Lamprou's photograph does not by any means lean towards pornography or voyeurism.

It is a rather delicate, unpretentious requiem for femininity, a reminder of the self-esteem of the naked body before the fall and the sin, but also a reminder of the admiration of a man towards a woman; a prompt to the classical work of art of Gustave Courbet "The Origins of the World" (1866), who was in the hands of the great psychoanalyst and philosopher Jacques Lacan (today, at the Musée d'Orsay collection).

So is Pan.Lamprou's "British Wife" voyeuristic or indecent? The answer can only be given through history: As voyeuristic or indecent as "The Origins of the World" which is now exhibited at the Musée d'Orsay; or, as we can accuse Lacan for voyeurism, the man who changed the course of psychoanalysis and modern thinking.

The debate triggered here is different: How eroded is our perception of the nude, the natural, the unpretentious? How diminished is our tolerance of the acceptable boundary of artistic portrayal, because of the wave of political orthodoxy and neo-conservatism that have prevailed over the last years in the world of media, the academic world, the conformistic "progressive" thinking, the formalistic left-wing? The liberation and the pan-eroticism of the '60s and '70s were followed by the fundamentalism of a part of the feministic movement, the

fearful '80s of AIDS, that incriminated sex and body, the political correctness of Clinton's era, of which Clinton himself was victim.

In a few words: pharisaism and hypocrisy, formalism that hardly eliminated sex and race discrimination. On the contrary, the art of the '80s and the '90s became rough and cynical, distant, treated the body as a form, almost with a sadomasochistic attitude. In the '90s and 2000s we saw all over the world, together with imposed coy, pornography and prostitution to increasingly gain grounds.

Therefore, the debate on "British Wife" should concern the artist's gaze, i.e. the Human gaze, on the naked woman; a gaze that runs through the history of civilization, from the pre-historic Venus of Willendorf and the classical Aphrodite of Milos, up to Tiziano, Rembrandt, Courbet, Picasso, Lucian Freud, D. Hockney, Marlene Dumas. And Pan. Lamprou.

Το βλέμμα του καλλιτέχνη

21 Σεπτεμβρίου 2010 in art links, cosmos, critique d'art, des idées reçues / Tags: Βρετανή σύζυγος, Γκουστάβ Κουρμπέ, Ζακ Λακάν, Η καταγωγή του κόσμου, Παναγιώτης Λάμπρου, L'Origine du monde, My British Wife, National Portrait Gallery

Η «Βρετανή σύζυγος» κάθεται χαλαρή, στο πρωινό φως της Σχουνούσας, στο προαύλιο κυκλαδίτικου σπιτιού. Έχει μόλις τελειώσει το πρόγευμα, ο ήλιος ριγώνει το πρόσωπο και το σώμα της νέας γυναίκας με τα ξέμπλεκα μαλλιά και το μακό φανελάκι. Είναι καλοκαίρι και είναι Κυκλάδες, συμπύκνωση μακαριότητας και ανάλαφρου υλισμού. Η γυναίκα κοιτάει κατευθείαν τον φακό, με ένα υπομειδίαμα, που γράφεται περισσότερο στο βλέμμα, σαν αρχαιοελληνική κόρη. Κάτω από το φανελάκι, δεν φοράει τίποτε, είναι γυμνή.

Η φωτογραφία του Παναγιώτη Λάμπρου, υπό τον τίτλο «My British Wife», φιναλίστ στον διαγωνισμό φωτογραφικού πορτρέτου Taylor Wessing στη Μ. Βρετανία, έχει κερδίσει ήδη τη δημοσιότητα και πυροδοτεί, μάλλον γόνιμα, τη συζήτηση για το γυμνό, το άσεμνο, το ερωτικό και το ιδιωτικό στην τέχνη.

Η φωτογραφία του Λάμπρου δεν γέρνει με κανένα τρόπο προς την πορνογραφία ή την ηδονοβλεψία. Είναι μάλλον μια κομψή, ανεπιτήδευτη ελεγεία για τη θηλότητα, μια υπόμνηση για την αυτοπεποίθηση του γυμνού σώματος προ πτώσεως και προ αμαρτήματος, αλλά και υπόμνηση για τον θαυμασμό του άρρενος προς το θήλυ · τέλος, υπόμνηση για τον κλασικό πίνακα του Γκουστάβ Κουρμπέ, «Η καταγωγή του κόσμου» (1866), ο οποίος ευρίσκετο στην κατοχή του μεγάλου ψυχαναλυτή και στοχαστή Ζακ Λακάν (σήμερα, στη συλλογή του Musee d'Orsay).

Είναι λοιπόν ηδονοβλεπτική ή άσεμνη η «Βρετανή σύζυγος» του Λάμπρου; Η απάντηση μπορεί να δοθεί μόνο εντός ιστορίας: Όσο είναι ηδονοβλεπτική ή άσεμνη «Η καταγωγή του κόσμου», που εκτίθεται στο Μουσείο του Ορσέ · όσο μπορούμε να χαρακτηρίσουμε ηδονοβλεψία τον Λακάν, τον άνθρωπο που άλλαξε τον ρουν της ψυχανάλυσης και της σύγχρονης σκέψης.

Άλλη είναι η συζήτηση που εγείρεται: Πόσο έχει διαβρωθεί η αντίληψη που έχουμε για το γυμνό, για το φυσικό, το αδιαμεσολάβητο; Πόσο έχει ελαττωθεί η ανοχή μας για τα επιτρεπτά όρια απεικόνισης της τέχνης, εξαιτίας του κύματος πολιτικής ορθοφροσύνης και νεοσυντηρητισμού που σαρώνει τα τελευταία χρόνια τα μίντια, τον ακαδημαϊκό χώρο, την κομφορμιστική «προοδευτική» διάνοηση, την φορμαλιστική Αριστερά; Την ελευθεριότητα και τον πανερωτισμό του '60 – '70 ακολούθησαν ο φονταμενταλισμός μερίδας του φεμινιστικού

κινήματος, τα έμφοβα '80s του AIDS, που ενοχοποίησε το σεξ και το σώμα, το political correct της εποχής Κλίντον, θύμα του οποίου έπεσε και ο ίδιος ο Κλίντον. Με λίγα λόγια: φαρισαισμός και υποκρισία, τυπολατρία, που διόλου δεν μείωσαν τις διακρίσεις φύλου και φυλής. Αντιθέτως, η μεν τέχνη του '80 και του '90 έγινε σκληρή και κυνική, ψυχρή, είδε το σώμα σαν φόρμα, σχεδόν με σαδομαζοχιστική διάθεση. Στα δε χρόνια του '90 και του 2000 είδαμε παγκοσμίως, παραληρωματικά με την επιβαλλόμενη σεμνοτυφία, να φουντώνει η πορνογραφία και η πορνεία.

Η συζήτηση άρα για την «Βρετανή σύζυγο» θα έπρεπε να αφορά το βλέμμα του καλλιτέχνη, δηλαδή του ανθρώπου, για το γυμνό θήλυ· ένα βλέμμα που διατρέχει την ιστορία του πολιτισμού, από την προϊστορική Αφροδίτη του Βιλεντορφ και την κλασική Αφροδίτη της Μήλου, έως τον Τιτσιανό, τον Ρέμπραντ, τον Κουρμπέ, τον Πικάσο, τον Λούσιαν Φρόντ, τον Ντ. Χόκνεϊ, τη Μαρλέν Ντιμάς. Και τον Παν. Λάμπρου.